

Իր գրաւոր պատասխանին մէջ, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը շնորհակալութիւն յայտնեց Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահին՝ իր նամակին համար, որ «ինծի հոգեկան ոյժի աղբիւր է այս օրերին՝ երբ Աստուծոյ կամքով վերագտնում եմ իմ առողջութիւնը»։ Նորին Սրբութիւնը իր ողջոյնները յղեց Հայաստանի Հանրապետութեան, անոր նախագահին, Ազգային Ժողովին եւ կառավարութեան, աւելցնելով. «Թող ապագայի օրերն ըլլան աւելի պայծառ եւ յարաճուն զարգացման ճամբով ընթանայ մեր սիրեցեալ ժողովուրդը»։ Նամակը կը վերջացնէր հայրապետական իր ջերմ ողջոյններով՝ ուղղուած Հայաստանի, Արցախի եւ սփիւռքի իր հօտին։

Ամերիկայի Հայոց Արեւելեան Թեմի Առաջնորդարանը պարբերական հաղորդագրութիւններով հանրութիւնը տեղեակ պիտի պահէ Նորին Սրբութեան առողջական վիճակին մասին։ Դարձեալ կը փափաքինք մեր գնահատանքը յայտնել այն բոլոր հաւատացեալներուն՝ որոնք իրենց ազնիւ արտայայտութիւններն ու բարեմաղթութիւնները ներկայացուցին, եւ դարձեալ կը խնդրենք որ բոլորն ալ շարունակեն աղօթել Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի առողջութեան եւ արեւշատութեան համար։

ԴԻՒԱՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ԻԳՆԱՏԻՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՂՈՒԿԱՍՈՒ ԱԻԵՏԱՐԱՆԻՆ

ԳԼՈՒՆ Ժ

Յետոյ Տէրը նշանակեց եօթնասուն եւ երկուքներ եւս երկեց զանոնք յառաջագոյն, զոյգ զոյգ։ Այս օրինակը տուաւ Ելից գրքէն՝ եկան յԵղիմ, այնտեղ տասներկու աղբիւրներ կային եւ եօթնասուն արմաւենիներու ծառեր. Հոն ջուրին եզերքը բնակեցան»։ Ժողովուրդը յԱղիմ եկաւ ուր տասներկու աղբիւրներ եւ եօթնասուն արմաւենիներ կային, որոնցմէ ժողովուրդը ջուր կ'ըմպէր եւ քաղցը պտուղ կը ճաշակէր։ Նոյնպէս առաքեալներու գունդը Հեթանոսներուն արբուցին կենդանի ջուրը եւ կերակրեցին զանոնք ճամարտութեան խօսքին քաղցրութեամբ։ Նախ ընտրեց տասներկուքները ըստ Իսրայէլի որդւոց տասներկու ցեղերուն. ապա եօթնասուն եւ երկու, ըստ Հեթանոսներու եօթնասուն երկու ազգերուն. յայտնելով թէ ասոնց միջոցաւ ամէնքին փրկութիւնը պիտի ապահովէ։ Այս նպատակով ալ կըսէ - "Հունձքը շատ է եւ մշակները սակաւ"։ Եւ "աղաչեցէք Հունձքերու տիրոջ, որպէսզի օժանդակէ Հնձողներուն, գործը աւարտելու"։ Զանոնք իշխան կը կարգէ ի վերայ տիեզերաց. նախ մաքրելով կ'սպիտակացնէ զանոնք ի Սաղիմ, ըստ սաղմոսերգու Դաւիթի տեսութեան "ցողեալիս Տէր, եւ սուրբ եղէց, լուսն եւ քան զձիւն սպիտակ եղէց" կամ "մաքրեա Տէր զերկամունս եւ սիրտ իմ" յետոյ զանոնք կը զրկէ մինչեւ աշխարհի ծայրերը, քարոզութեան համար։

4.- Ծամբուն վրայ ունէ մէկուն ողջոյն մի տաք։ Ողջոյն տուէք ոչ թէ ճանապարհին վրայ, այլ անոնց տան մէջ։ Կը փափաքի յայտնել թէ ողջոյնը ի զուր պէտք չէ ըլլայ, օգին մէջ լուծուի, առանց ազգեցութեան։ Ողջոյնը կարեւոր է եւ երկնային եւ խաղաղութեան Աստուծոյ միջնորդ. ուստի պարապ տեղ, առանց վկայութեան, օրէնք չէ ողջոյն տալ անոնց որոնք կ'անարգեն զայն։ Տան մէջ ողջունել աւելի պատշաճ է որովհետեւ եթէ ընդունին, կ'ապրին.

իսկ եթե արհամարհեն փոշին թօթափելը վկայ է թէ կորստական պիտի ըլլան: Ողջոյնը ոչ բարիներուն շահ մը չէ, ոչ ալ չարերու ամբարշտութիւնը կրնայ յանդիմանել: Դարձեալ, եթէ ուէ մէկը չարութեան ընթացք ունի, ուրեմն անարժան է ողջոյնի, տալն ալ պատշաճ չէ արդէն: Մի ըսէք թէ սերմանողը ինքզինք չարդիւնց առապարին, կամ ճանապահին կամ փուշերուն մէջ խօսքը սերմանելու՝ պէտք է խրատը ամենուրեք սփռել, նոյնիսկ չարերուն որպէսզի ուսանելով առաքինազարդ դառնան: Ապա թէ ոչ անպատասխանի կը մնան: Ողջոյնը սիրոյ Հաղորդութիւն է և երկնաւոր ընդունելութիւն, զի խաղաղութեան տուողն ալ տուն մտնելով կը Հանգչի. այս իսկ պատճառաւ կը խրատէ ճանապարհներուն վրայ ի դուր տեղ չվատնել զայն: Անոնց զօրութիւն կուտայ Հրաշագործելու, Հիւանդներ բժշկելու: Կ'սպառնայ զանոնք չընդունողներուն: Այս՝ կը վերաբերի բոլոր անոնց որոնք նաև զինք չընդունեցին, Հակառակ որ բազմաթիւ Հրաշքներ տեսան ու ՀՀաւատացին: Ոմանց անուամբ, եղկելի կը կոչէ: Տիւրացիք և Սիդոնացիք մարգարէներու պատգամները չլսեցին, եթէ այս սքանչելիքները տեսած ըլլային, Հաւատացեալ պիտք ըլլային: Բայց Բերազին և Բեթսայիթա, մարգարէներէն ուսանելով և աչօք տեսնելով, անՀաւատ մնացին: Կափառնաւ՝ բնակողները Սոդոմացիներէն աւելի չար գտնուեցան: Անոնք Հրաշքներ չտեսան և կորսուեցան, իսկ ասոնք որքա՞ն աւելի կորստեան պատժապարտ են որոնք Հրաշքները տեսան և չի զղջացին: “Մի ամբարտաւանիք մինչև երկինք, որպէսզի մինչև դժոգք չիջնէք” կըսէ: Կը մխիթարէ աշակերտները, ամէն ինչ որ իրն է, անոնցն ալ ըլլալու վերաբերմամբ:

17.- Եօթնասուն և երկուքները ետ եկան խնդութեամբ և ըսին – Տէ՛ր, նոյնիսկ դեւերը յանուն քո կը Հնազանդին մեզ: Երբոր անոնք ևս զրկուեցան Տիրոջմէ, արքայութեան քարոզութիւնը ընելու, սկսան Հրաշքներ գործել: Նախ զարհուրած էին դեւերէն, այժմ անոր անունով դեւեր կը Հալածէին: Ինչպէս կը կարդանք Գործք Առաքելոցի 19-րդ գլուխ 14 -էն սկսեալ: Այսպէս պէտք էր ըլլալ սկիզբէն որպէսզի աւետարանը յաղթէ անՀաւատութեան: Առաքեալները Տիրոջ անուամբ այսպիսի մեծագոյն զօրութեան տիրանալով, պարգևին Համար շնորհապարտ, խնդութեամբ վերադարձան: Այս առնչութեամբ ալ Յիսուս ըսաւ –

18.- Կը տեսնէի սատանան որ երկինքէն իրեւ փայլակ կ'իջնար: Ինչ որ անյայտ էր անոնց, այդ կը յայտնէ: Ինչաւ իր իշխանութենէն որը Հաստատած էր երկրի վրայ, կ'իջնէր և իր աթոռը դրած էր ամպերուն վրայ, բարձրեալին նմանելու Համար, ինչպէս կը կարդանք այս մասին Եսայեայ գրքին 44 -րդ գլուխին մէջ: Ապա Տէրը բարձունքներէն ի խոնարհ իջնելով, վար գլորեց զայն և կապեց Հսկան: Ըստ այնմ թէ “իշխան աշխարհիս ընկեցի արտաքս”: Այսպէս վար գլորեց զայն և տկարացուց Հօրը որ կը պատերազմէր: Տկարը զօրացուց ըստ Զաքարիայի մարգարէութեան: “Թագաւորը գալով պիտի խորտակէ Եփրեմէ եկող կառքերը և Երուսաղէմէ՝ երիվարները, պիտի խորտակէ պատերազմողին աղեղը”: Զաք. 9.10: Եսայի մարգարէն ալ կ'ըսէ – այն ատեն բազում կաղեր աւար պիտի առնեն և տկար մարդիկ խաղաղութեան մէջ պիտի բնակին:

Օրինակ՝ երբ բանակը պատրաստ է առճակատման, բռնամարտիկներուն Համար դժուար է կռուիլ: Իսկ եթէ յարգարեալ պատրաստութենէն թուլանան, դասալիք ըլլան, տկարները կը զօրանան աւար առնելու աստիճան: Ըստ այսմ օրինակի, Յիսուս սատանայի թագաւորութիւնը խորտակեց, ուստի շատերը զօրացան դեւերը Հալածական ընելու Համար:

19.- ԱՀա ձեզի իշխանութիւն տուի օձերու և կարիճներու վրայ կոխելու, ինչպէս նաև թշնամուոյն զօրութեան վրայ: Ոչինչ պիտի կրնայ ձեզ վնասել: Զեզի իշխանութիւն տուի կ'ըսէ որպէսզի իմանանք թէ ուէ արարածի նման կարօտ չէ ուրիշէ ստանալու, այլ ինք կուտայ իշխանութիւն, ինչպէս որ կամի: Ինչպէս որ Պետրոսին ըսաւ.- Քեզի կուտամ երկնքի արքայութեան բանալիները, իսկ Հոս կ'ըսէ - կուտամ իշխանութիւն: Ուրիշ տեղ ըսած էր Պետրոսին վերաբերմամբ. - աղաչեցի Հօր որպէսզի Հաւատքդ չապակսի: Կամ - Հայր, ասոնց Համար կաղաչեմ: Ատիկա Հօր Հետ միաբանութիւն կը նշանակէ, իսկ այս մէկը իր ինքնակալ տէրութիւն ունենալուն մասին է: Օձերու և կարիճներու վրայ կոխել: Կենդանիներու ամենէն դաժանը օրինակ կը վերցնէ, սատանան բացատրելու Համար որ մահուան իշխանն է: Եսայի մարգարէն կը յայտնէ թէ " մանուկը իր ձեռքը իժերու բոյնին մէջ պիտի դնէ և պիտի չվնասուի, իմ սրբութեանս լեռան վրայ մէկը պիտի չվիրաւորուի, կ'ըսէ Տէրը ": Սաղմոսեգու Դաւիթ ալ կ'ըսէ - " ի վերայ իժից և քարից գնացես ": Արդ՝ ցոյց կուտայ թէ վերջացաւ մարգարէներու կանխասացութիւնները, ժամանակը եկաւ, ուրեմն մարգարէներուն խօսքերը կը բացատրէ որպէսզի իմանան: Այսպիսի կենդանիներ օրինակ բերաւ անոնց դաժան, մահացու և ապականագործ թոյներուն Համար, վասնզի նոյն ապականութիւնը կը գործեն նաև Հոգիներու մէջ: Նոյն այս գազանը սկիզբէն ևեթ, չարին գործիք ըլլալով, անօրէնութիւնն ու մեղքը մեր բնութեան մէջ մտցուց. իսկ մեր ստեղծիչը սահման դրաւ և թշնամութիւն, օձին և մարդուն միջև, նա պիտի սպասէ քու գլխուդ վերև ըսաւ, իսկ դուն պիտի սպասես երկրաքարշ վարքիդ Համաձայն, անոր զարշապարին մօտ: Ուրեմն առաքեալները կ'ամրացնէ Աստուածային զօրութեամբ, կը Հրամայէ մերկ զարշապարով օձերու և կարիճներու վրայ կոխել, կասկած չունենալ, որովհետև անոր մեղանչական զօրութիւնը որով կը մեղանչեր, վերցուց: Զայն թշնամի ցոյց տուաւ որովհետև բնութեամբ այնպիսի թշնամի չկայ որը մեր կորուստը կամի: Ուրեմն զօրացուց որպէսզի յաղթենք անոր որը յաղթահարած էր մեր բնութեան, փոխուելու Համար նախնի մեր փառքին: Իսկ եթէ տակաւին օձէն խայթուողներ կան, իրենց անձերու մեղքով է, քանի որ կամովին ենթարկուեցան անոր մահաբեր թոյնին: Երբ խրախուսեց առաքեալներուն, յաղթել կամ կոխել թշնամիին զօրութեան, ըսաւ -

20.- Մի ուրախանաք եթէ դեւերը կը Հնազանդին ձեզ: Թէև ուրախանալու բաւարար պատճառ կար բայց և այնպէս աւելի մեծ պատճառ կը ներկայացնէ: - Ուրախացէք որովհետև ձեր անունները երկինքին մէջ գրուած են: Ի՞նչ է այս պատկերաւոր բացատրութիւնը:

Մովսէս մարգարէ ևս նոյնը կ'ընէ – “Եթէ թողութիւն պիտի տաս ասոնց մեղքերուն, թողութիւն տուր. ապա թէ ոչ, իմ անունս ալ ջնջէ դպրութենէն որուն մէջ գրեցիր”։ Ելից 32.32 : Այս օրինակէն պէտք է հասկնալ թէ, բնութենէն առնուած օրինակներէն կրնանք ճանչնալ իմանալին։ Աշխարհիս վրայ թագաւորներու դիւանատուններ և տոմարներ կան ուր գրուած են իւրաքանչիւրի արժանաւորութիւնը ըստ իրենց ծառայութեան։ Այսպէս են նաև Աստուծոյ մօտ, երբ նուիրեալները ինքզինքնին կ'ընծայեն սպասաւորութեան։ Տոմարներու մէջ գիրքը չեն դրոշմուած, այլ Աստուածային անվրէպ գիտութիւնը կը չափէ, կը կշռէ, վաստակին ու պարգևին չափը։ Այս է ստոյգ խնդրութիւնը։ Շատերուն անուններն ալ կենաց դպրութեան գիրքին մէջ չեն արձանագրուած, այդ յանցաւորները պիտի լսեն այս պատգամը. – Հեռացէք ինձմէ անիրաւութեան դուք բոլոր մշակներդ։ Մատթ. 7.22 : Այժմ կը յուսանք մեր փրկութեան։ Յոյսով կ'ապրինք, կ'ըսէ առաքեալը Հով. 8.24։ Այսպիսի ընտրութեան Համար ուրախացէք. սատանային մի Հնազանդիք, զի ձեր անունները գրուած են երկնքի մէջ։

21.- Նոյն պահուն, Յիսուս Սուրբ Հոգւով ցնծացաւ և ըսաւ. – գոհանամ զքէն Հայր, Տէր երկնի և երկրի։ Ամէն տեղ աւետարանիչները, Տիրոջ տնօրինական գործունէութեան առնջակից կը դարձնեն Ս. Հոգւոյն գործակցութիւնը, այսինքն Հոգւով ցնծալ։ Ըսել ուզելով, Հոգին կը ցնծայ, իսկ Որդին Հօր կամքը կը կատարէ։ Ոչ միայն կը ցնծայ այլ և կը գոհանայ։ Շատ բաներ որոնք Յիսուս անձամբ կարգեց, յատկ կ'երպով իմացուց թէ Հօր և Ս. Հոգւոյն Հետ իր միաբանութիւնը կը յայտնէ, որովհետև Հայրը ամէն ինչ Որդւով և Ս. Հոգւով կը կատարէ։

21.- Որովհետև ծածկեցիր այս մեծ և Աստուածային խորհուրդը իմաստուններէն և գիտուններէն, Դպիրներէն և Փարիսեցիներէն և յայտնեցիր անմեղ տղայոց, աշակերտներուն։ Թախանձելով կ'ըսէ. – Այո Հայր, այսպէս Հաճոյ եղև քեզ. այն ինչ իմաստունները չկրցան հասկնալ, տգէտները պիտի իմանան։ Այստեղ ևս Հօր Հետ միակամութիւնը կը ցուցնէ։

22.- Ամէն ինչ ինծի Հօրմէն տրուեցաւ։ Որդին Հօրմէն կը ժառանգէ։ Ուրեմն ցոյց կուտայ բնութեան Հաւասարութիւնը անոր որ մի միայն ինք գիտէ Հայրը ինչպէս պարտ է գիտնալ և Հայրը միայն գիտէ Որդին ստոյգ գիտութեամբ։ Իսկ մեր մասնաւոր գիտութիւնը Որդւոյ մասին, Հօրմէն տրուած է, Որդիէն ալ տրուած է Հօրը մասին, իսկ այս երկուքը ճանչնալու մասին ալ Հոգիէն տրուած է իմաստութիւն և գիտութիւն։ Ապա երանի կուտայ անոնց որովհետև շատ արդարներ ցանկացան զինք տեսնել, բայց չկրցան տեսնել։

23.- Երանի Ձեր աչքերուն որովհետև կը տեսնեն. ճշմարիտ կ'ըսեմ, բազում մարգարէներ և թագաւորներ փափաքեցան տեսնել այն որ դուք կը տեսնէք, բայց չտեսան և չլսեցին այն որ դուք կը լսէք, իսկ անոնք չլսեցին։ Նախկիններէն շատեր այսպիսի Աստուածային տեսութեան ցանկացան Հասնիլ բայց չարժանացան. այս ըսելով անոնց միտքերը կը բանայ որպէսզի իմանան թէ ինչպիսի մէկը կը տեսնեն որուն մարգարէներն ու թագաւորները ցանկացան։

Արդարև մեծ բաղձանքով պաշտուած էին ամէնքը որոնց այս խորհուրդը կանխաւ ցոյց տրուած էր առ այն թէ Աստուած պիտի մարդանայ և մարդկօրէն պիտի շրջի մարդոց մէջ, անոնց մէջ բնակելով պիտի ուսուցանէ: Անկարելի սիրով վառուած կ'ըղձային տեսնել զայն և լսել անոր խօսքերը: Այս փափաքը անոր Հանդէպ, Հարսն ալ կը յայտնէ. – “դէմքդ գեղեցիկ է և խօսքերդ քաղցր”: Երգ երգոց 2.14: Ուրիշ տեղ մը կ'ըսէ. Աբրահամ ձեր Հայրը ցանկացաւ զիս տեսնել, տեսաւ և ուրախ եղաւ:

25.- Առիթով մը օրինական մը, այսինքն փաստաբան մը, զինք կը փորձէր ու կ'ըսէր. – վա՛րդապետ, ինչ պէտք է ընեմ որպէսզի յաւիտենական կեանք ժառանգեմ: Այս փաստաբանի Հարցումէն և Տիրոջ պատասխանէն կը Հասկցուի թէ, Քրիստոս ատողներէն չէր, թէև աւետարանիչը կը գրէ թէ փորձելով մօտեցաւ Յիսուսի: Փարիսեցիները կը մեղադրէին թէ օրէնքները կը լուծէ և մարգարէները կ'արՀամարՀէ և իր անձը Աստուած կ'անուանէ, Հակառակ Աստուծոյ: Այս կարծիքը ստուգելու ուղեով, կը Հարցնեն փորձելով թէ օրէնքներուն կարևորութիւն կ'ուտա՞յ թէ ատոնց Հակառակ բան մը կը յաւելու: ՈրովՀետև անգիտութեամբ կը փորձեն, նա որ ծածկեալները կը տեսնէ, զայն քաղցրութեամբ ուղղութեան կը բերէ և ինքզինք օրինաց միաբան ցոյց կուտայ, յաւիտենական կեանքի պատճառը, օրէնքը ընդունելով և անկէ ուսանելու ստիպելով Հարցադրողը:

26.- Ի՞նչ գրուած է օրէնքին մէջ. ի՞նչպէս կը կարդաս: Ինքզինք զերծ կը կացուցանէ օրէնքին Հակառակ եղող մէկուն Համբաւէն: Վասն որոյ կ'ըսէ – ինչու՞ կը Հարցնես ինծի. ի՞նչ պէտք են գիտնալու Համար. օրէնքները չեն խրատեր այս մասին. մարգարէները չեն պատգամեր. պատշաճօրէն անոնց խօսքերը կարգաւորուած են որով փրկութեան Հասնիլ ուղղոյնը կը դաստիարակուին: Այս լսելով իր թիւր կարծիքը փոխեց և յայտարարեց բոլոր անոնց դէմ որոնք կ'ըսէին թէ Յիսուս օրէնքներուն դէմ է: Օրէնքը նախ կը բացայայտէ թէ, “Տէր Աստուած քո Տէր մի է”: Յիսուս Հօրմէն դուրս իր անձը Աստուած Հանուանեց, այլ ամէն տեղ պահեց Հօր Աստուածութիւնը, իր անձն ալ միաբան զինք ծնողին Հետ իբրև որդի: Որպէսզի “Ճանչնան քեզ մէկ և միակ ճշմարիտ Աստուած և այն որ զրկեցիր, Յիսուս Քրիստոս”:

27.- Պիտի սիրես քու Տէր Աստուածդ ամբողջ սրտովդ, բովանդակ մտքովդ և ամբողջ զօրութեամբդ: Ամէն տեսակ բարիքներու աւարտը Աստուածային սէրն է որը Տիրոջմէ աւետարանուեցաւ. նոյնը կը գտնենք նաև օրինաց մէջ: Ամբողջ զօրութեամբ զինք սիրել և խոտան կամ ընդունայն Համարիլ ամէն ինչ որ Աստուածային սիրոյն դէմ է: Տէրը սորվեցուց նաև ծնողքին Հանդէպ տածուած պատիւը արՀամարՀել եթէ այդ Աստուծոյ կամքը կը խափանէ. Մատթ. 8.20: Անոնք որոնք կը կարծեն թէ բարի են, Աստուծոյ Հանդէպ սէրը կը խախտեն, չար և վնասակար բարեպաշտութիւն ցոյց կուտան: Ով որ ընկերոջ Հանդէպ սէր ունի, կատարեալ արդիւնքը բովանդակեալ ունի, վասնզի Աստուծոյ Հանդէպ սէրը եղբայրսիրութեամբ ալ կը ցուցադրուի:

27.- Այս պատճառաւ ալ կը յաւելու – ընկերդ իբրեւ անձդ սիրէ: Այս օրէնքն ալ առատ նիւթ Հայթայթած է մեկնիչներու: Օրինականը օրէնքին այս խօսքերը լսեց իբրեւ իր Հարցումին պատասխան, Յիսուս այս մասին բան մը աւելցնել չի կամեցաւ, այլ միայն ըսաւ – գործադրէ այդ և պիտի ապրիս: Գովեց օրէնքները և ուղիղ պատասխանները առ այն թէ կեցուցիչ են զանոնք պաշտօններուն:

29.- Անիկա փափաքելով իր անձը արդարացնել ըսաւ – ո՞վ է ընկերս: Ոմանց թուեցան թէ այս խօսքերը ամբարտաւանութեան Համազօր են. սակայն Տէրունական մտադրութեան և խօսքերուն իմաստը կը յայտնաբերեն, որովհետեւ եթէ ամբարտաւանութեամբ խօսած ըլլար, Յիսուս այսպիսի պատասխան տուած պիտի չըլլար: Օրէնքին մէջ գրուած էր, սիրելին սիրել և թշնամիէն Հեռանալ. Հասարակաց սիրոյն առաւելութիւնը այսպէս չէր կրնար տարածուիլ, ուրեմն փափաքեցաւ սորվիլ թէ ի՞նչպէս պէտք էր բաժնել սէրը որպէսզի սիրոյ Հաղորդութիւնը գիտութեամբ ըլլայ, ուստի Յիսուս կ'ըսէ –

30.- Մարդ մը Երուսաղէմէն Երիքով կ'իջնէր. աւազակներու ձեռքը ինկաւ, որոնք զինք կողոպտեցին, վիրաւորեցին, կիսամահ ըրին և գացին: Ամէն տեղ իր անձը օրինակ կուտայ մեզ, ամենայն բարեաց, զի ինչ որ սորվեցուց, գործով ալ ապացուցեց: Երբոր Հեղութեամբ կամեցաւ խօսքը Հիմնաւորել, ըսաւ – սորվեցէք ինձմէ զի Հեզ եմ և խոնարհ սրտիւ: Դարձեալ Որդի մարդոյ չեկաւ սպասաւորութիւն ընդունելու, այլ սպասաւորելու և իր անձը ընծայելու իբրեւ փրկանք վասն բազմաց: Ապացուցանեց երբոր զենջակ կապելով աշակերտներուն ոտքերը լուաց և ըսաւ – օրինակ մը տուի ձեզ, ինչ որ ձեզի ըրի, դուք ալ իրարու ըրէք: Իր անձը քաջ Հովիւ անուանեց, քաջ՝ որ ի վերայ ոչխարաց կը դնէ իր անձը և մոլորեալին ետեէն կ'երթայ և գտնելէն ետք իր ուսերուն վրայ կը վերցնէ: Դարձեալ կ'ըսէ – սիրեցէք միմեանց ինչպէս որ ես սիրեցի ձեզ, զի այսպիսի սէր ոչ ոք ունի եթէ իր անձը կը զոհէ բարեկամներու Համար: Արդ՝ կ'ուսուցանէ Հովիւներուն այսպիսի վերակացութիւն ունենալ ոչ թէ նմանիլ վարձկաններու: Այսպէս ուրեմն օրինականներուն առջև այս մասին առակաւ խօսեցաւ: Մարդ մը Երուսաղէմէն Երիքով կ'իջնէր. մադկային բնութիւնը ցոյց կուտայ, վասնզի առաջին մարդով ամէնքը ինկան, անկէ ծնեալներն ալ մէկ Համարելով, իբրեւ մէկ կամ նոյն անկեալ մարդը, աւազակներուն ձեռքը ինկաւ: Այն Աստուածային վայելչութեան փառքէն որը ունէինք դրախտին մէջ, սողոսկելով ինկանք այս խոնարհ և ստորին կեանքին և այդպէս այդ բարձրութենէն վար իջնելով ինկանք առաջին չարին և մեզ դաւաճանողին ձեռքը: Թէև աւազակներու նետերուն առաջին խոցուածները աւազակներէն ընդունեցինք, այնտեղ դրախտին մէջ որով փառքէն մերկացանք, սակայն և այնպէս մնաց անապականութեան սերմը: Իսկ դրախտէն այստեղ իջնելէն ետք, բոլորովին ինկանք կորստեան առաջնորդողին ձեռքը:

Այնպէս որ կարեւոր խոցուեցանք և մերկանալով Աստուածային շնորհէն, խայտառակ եղանք: Այն աստիճան որ Աստուած ըսաւ – մարդիկ միայն մարմին մնացին, իմ հոգիս անոնց վրայ չմնաց, զղջացի երկրի վրայ մարդը ստեղծած ըլլալու համար: Ծննդ. 6.6 : Դարձեալ ջրհեղեղէն կորուսեալները առաջին մարդէն աւելի անօրէն գտնուեցան, աւազակներու ձեռքը իյնալով, որոնք անխնայ խոցոտեցին մեր բնութիւնը, իրենց դառնութեան ամբողջ թոյնը թափեցին մեր մէջ: Մենք ալ ձեռնտու եղանք մեզ խարողին, մահուան հետ դաշինք կնքեցինք և ըստ Եսայի մարգարէի, ստութեան վրայ հաստատեցինք մեր յոյսը. “դժողբին հետ ուխտեցինք և մահուան հետ դաշինք կնքեցինք. եթէ մրրիկ ելլէ փոթորկելով, մեր վրայ չի գար որովհետեւ սուտի վրայ դրինք մեր յոյսը և ստութեամբ ծածկուեցանք” Եսայի 28.15: Արդ՝ այսպէս ինքնօրէն յօժարութեամբ հեռացանք Աստուածային ամենակալ խնամքներէն. աւազակներուն ձեռքը իյնալով, պէս պէս մեղքերու ախտերով վիրաւորեցին մեզ և կիսամահ թողուցին: Ի՞նչ է կիսամահ թողուլը: Այս ալ կ’ըսէ, անոնց համար որոնց մօտ արդարութեան կենդանական շունչ մնացած է տակաւին. որովհետեւ Ազամի ծնունդները սկզբնական մեղքով սատանայի ձեռքը անցած մէկ անձ կը համարէ: Թէպէտ խարողը չարանախանձ թշնամի ըլլալով, հնարքներով, մեղքով սպաննեց մարդկային մեր բնութեամբ մարմինը, այլ Աստուծոյ շնորհը բոլոր դարերու արդարները պահեց, Մեղքիսեղեկի նմանութեամբ: Այս պատճառաւ ուրեմն կ’ըսէ – կիսամահ թողուցին և գացին:

31.- Իսկ քահանան և Ղեւտացին նոյն ճամբայէն երթալով տեսան վերաւորեալը և զանց ըրին: Յայտնի է որ շատ մարգարէներ գալով, նոյն բնութեամբ, նոյն կարիքները ունենալով, իրենց անձերը հազիւ զերծ կացուցին մահաբեր վէրքերու թոյնէն, բայց անկեալին չկրցան օգնել: Թէեւ տեսան Ազամի ծնունդները այսպիսի մահաբեր ախտերու մէջ ինկած, զանց ըրին, վասնզի չկրցան փրկել: Իսկ երբոր ամենակեցոյց ձեռքը տեսաւ որ փրկութեան միջոց չի կայ, ըստ Եսայի մարգարէի որ կ’ըսէ – “նայեցայ, մէկը չկար որ փրկէր, յուսացի եւ օգնող մը չի հասաւ, ձեռքս միայն յաջողութիւն տուաւ, միայն բարկութիւնս մնաց”. Եսայի 63.5 : Այսպէս այցելեց, նոյն ճանապարհէն անցաւ որպէս հովիւ, մոլորեալ ոչխարը փնտռելու համար:

33.- Սամարացի ճամբորդ մը, եկաւ, տեսաւ ու գթացաւ: Իր անձը Սամարացի կ’անուանէ, թերեւ որովհետեւ կը նախատէին զինք, դուն Սամարացի ես կ’ըսէին. այլ նա որ մաքրիչն է, ոեւէ մէկէն չի զարշիր, այսպիսի անուամբ ինքզինք կ’անուանէ: Այն որ պիտի փրկէր ճամբէն անցաւ. այսինքն մտաւ մեր բնութեան ճամբուն մէջ. այսինքն ուրկէ որ մենք կ’սկսինք, նա ևս սկսաւ այնտեղէն: Որովայնի մէջ մտաւ, ծննդեամբ եկաւ երկիր, շրջեցաւ անարատութեամբ, մեղօք անկեալ մեր բնութիւնը գտաւ որով վիրաւորուած էինք: Թէեւ Աստուածաբար փրկելու կարողութիւն ունենք, ըստ որում յամենայնի բաւական է և ամէն ինչ իրեն համար հնարաւոր է, սակայն իրաւամբ ապրեցնել փափաքեցաւ. մեր բնութիւնը առաւ և այդպէս մեր պարտքերը հատուցանեց:

Օրինակ փոսին մէջ ինկած կենդանին չի կրնար մինակը ինքզինք փրկել և անկումէն վերականգնիլ, ուրիշ մէկը պէտք է փոսին մէջ իջնէ: Խնամքի այս օրինակը ցոյց տուաւ մեր Տէրն ու արարիչը մեր բնութեան վերաբերմամբ: Մենք ինկած էինք, եկաւ որպէսզի անկեալներս կանգեցնէ: Անոր մօտ գալով, տեսա՛ւ, կը գրէ աւետարանիչը և կը յաւելու, զթացաւ, պատեց անկեալին վէրքերը: Որքան որ ալ սատանան խոցոտեց մեզ, այնքան ալ կենարարը մեր վէրքերը պատեց. ըստ այնմ. “ ուր որ շատցան մեղքերը, շատ եղան նաև շնորհները”. Հովմ. 5.20: Զրի դեղօք բժշկեց մեզ:

34.- Զէթ և գինի դրաւ. ասկէ աւելի առակաւոր խօսք կ'ըլլա՞յ: Յայտնի է աւազանին շնորհքը, որդեգրութեան օծումին շնորհը և փրկական արիւնը որ մեղօք մեռեալներս կենդանացուց և Հոգիներու վէրքերը առողջացուց: Գրաստի վրայ դնելով պանդոկ բերաւ: Երբեմն ուսին վրայ կը վերցնէ, երբեմն ալ գրաստի վրայ կը դնէ, ինչ որ օրինակ տալու համար պատշաճ է այնպէս կը յօրինէ խօսքը: Արդ՝ եկեղեցի շինելով, առաքեալներ և մարգարէներ կը կարգէ, Հովիւներ ու վարդապետներ: Հոն կը ժողուէ միշտ մեղքերու արկածներէն վիրաւորեալներս ու անկեալներս, անոնց որոնց ինք կենդանացուց և վէրքերէն մաքրեց: Կ'օրինադրէ եկեղեցւոյ առաջնորդներուն որպէսզի վերակացու, տեսուչ և խնամակալ ըլլան, մի դուցէ աւազակները դարձեալ չտիրեն մեզ բոլորովին սպաննելու համար:

35.- Երկու դահկանն ալ թերեւս կ'ակնարկէ Հին ու Նոր կտակարաններուն: Իր գալստեան ժամանակ ստացուելիք վարձքի առնչութեամբ կը խստանայ: Հատուցման օրը, արդարեւ մեծ վարձքի ընդունակ պիտի ըլլան բարի վերակացութիւն ցոյց տուողները: Եթէ վատթար են, արդարադատ չափմամբ վրէժի հատուցում պիտի ստանան: Ըստ այնմ, “ երանի այն ծառային որուն տէրը գալով զայն կը գտնէ այնպէս. իսկ եթէ ծառան ըսէ թէ տարիէ մը ետք տէրս կուգայ և սկսի ծառայակիցները ծեծել, այդ ծառային տէրը պիտի գայ, պատժէ զինք և ունեցածը ձեռքէն առնէ ”: Այսպէս է անոր հատուցումը, ըստ արդարներու արդարութեան և ամբարիշտներու անիրաւութեան:

36.- Այսպէս ըսելով կը հարցնէ – ո՞վ կը կարծես թէ մերձաւոր է, կամ հարեանն է գողերուն ձեռքը ինկած վիրաւորին: Զինքը դատաւոր կը նշանակէ, արդարացեալի արդարութեան ընտրիչ ըլլալու: Վսնդի առանց քննութեան իսկ յայտնի էր պատասխանը, կ'ըսէ – այն որ կողոպտուածին ողորմութիւն ըրաւ: Ըսաւ անոր – գնա՛, նոյնը ըրէ և պիտի ապրիս: Ասիկա ծայրագոյնն է առաքինութիւններու. ինք անձամբ գործեց և այնպէս ուսուցանեց: Երկու խումբի կը բաժնուին, ոմանք պատուեալ կը պսակուին, որովհետեւ կարօտեալներուն այցելեցին. ոմանք ալ արհամարհուելով կը պատժուին, որովհետեւ այսպիսի բարեգործութիւնը անտեսեցին:

38.- Երբ որ անոնք գացին, ինք գիւղ մը մտաւ. Մարթա անունով կին մը գինք հրաւիրեց իր տունը: Իրօք զարմանալի խոնարհութիւն. ի՞նչպիսի տուն կը մտնէր, ի՞նչպէս ամէն սպասաւորութիւն հեղութեամբ կ'ընդունէր, ամենուն հետ կը խօսակցէր: Ուրեմն գիւղ մը մտաւ և հիւրասիրուեցաւ Մարթայի և Մարիամի տան մէջ որոնք Ղազարոսի քոյրերն են: Ուստի գիւղը ըստ Յովհաննու, պէտք է բեթանիա ըլլայ: Մարիամ եկաւ նստաւ առ ոտս Յիսուսի լսելու անոր խօսքերը հոգիներու փրկութեան մասին: Իսկ Մարթա, որովհետեւ իր տան մէջ ընդունեցաւ, սպասաւորութեամբ կ'զբաղէր, ինչպէս հիւրընկալութեան օրէնքն է:

40.- Մարթա ըսաւ, – Տէ՛ր, փոյթ չէ՞ քեզ որ քոյրս առանձին ձգած է գիւ. ըսէ իրեն որ օգնէ ինծի: Յիսուս ըսաւ – Մարթա, դուն հոգ կ'ընես և շատ զբաղած ես, բայց մեզի քիչ բան պէտք է: Մարիամ լաւագոյնը ընտրեց և ատիկա չառնուիր իրմէ: Այստեղ պէտք է քննել, որովհետեւ գրուած է “ օրէնքը լսելով չենք արդարանար այլ զայն գործադրելով ”: Ինչո՞ւ ուրեմն այստեղ, լսելը և ոչ թէ գործադրելը կը գովուի Տիրոջմէ: Պէտք է գիտնալ նաեւ թէ ամէն բան ժամանակ ունի: Գործելէ առաջ պէտք է ուսանիլ: Առանց գիտնալու հրահանգելը անպայման սխալի կ'առաջնորդէ: Այս բոլորէն կը հետեւի թէ պէտք է ընտրել: Գովեց Մարիամին և յանդիմանեց Մարթային որովհետեւ Մարթան աշխարհօրէն և ոչ հոգեւորապէս սպասաւորութեան պատրաստուած էր. անոնց նման որոնք սիրելի բարեկամներու չափէն աւելի կը յարգեն և ոչ բարեկամին մասին հոգերնին անզամ չէ: Այս մէկը տրուած պատասխանէն կը սորվինք: – Դուն, ըսաւ, բազմազբաղ ես, այստեղ սակայն քիչ բանի պէտք ունինք: Մարթա արհամարհեց Մարիամի ուսանիլը, որպէս ոչ կարեւոր խնդիր, ուրեմն Տէրն ալ անոր սպասաւորութիւնը անարգեց, որովհետեւ Յիսուս անոր սպասաւորութեան պէտք չունէր. ուստի Մարիամի փոյթը կը գնահատէ որովհետեւ սորվելէ ետք միայն օրէնքը կրնայ գործադրել: Այս պատճառաւ ալ կ'ըսէ – Մարիամ լաւագոյնը ընտրեց, այն որ իրմէ չի կրնար պակսեցուիլ, կամ առնուիլ:

(Շարունակելի)

ԶԱՒԷՆ ԱՄԲ ԶԻՆԶԻՆԵԱՆ